

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 134g/2022

privind excepția de neconstituționalitate a articolului 32 alin. (5) din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului

(condițiile de plată a pensiei pentru judecători [2])

CHIȘINĂU

2 martie 2023

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Vasili Oprea, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 11 august 2022,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 2 martie 2023, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea cu privire la excepția de neconstituționalitate a articolului 32 alin. (3) din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, în redactarea Legii nr. 60 din 4 aprilie 2014 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, ridicată de dl avocat Artur Airapetean, în dosarul nr. 3a-924/2021, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet de judecători de la Curtea de Apel Chișinău format din domnii Ghenadie Mîra și Grigore Dașchevici și doamna Angela Bostan, pe baza articolului 135 alin.(1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Dna Svetlana Șleahtițchi a depus o cerere la Casa Națională de Asigurări Sociale, prin care a solicitat stabilirea dreptului la pensie pe baza vechimii în muncă în funcția de judecător.

4. În răspunsul său, Casa Națională de Asigurări Sociale a menționat că doar judecătorii care și-au dat demisia sau judecătorii eliberați din funcție în legătură cu atingerea plafonului de vârstă își pot exercita dreptul la pensie pentru vechime în muncă. Totuși, în acest caz, dna Svetlana Șleahtițchi nu a demisionat și nu a atins plafonul de vârstă în funcția de judecător. Din acest motiv, Casa Națională de Asigurări Sociale a respins cererea de stabilire a dreptului la pensie pe baza vechimii în funcția de judecător.

5. Dna Svetlana Șleahtițchi a depus la Casa Națională de Asigurări Sociale o cerere prealabilă prin care a solicitat anularea deciziei de respingere a cererii privind stabilirea dreptului la pensie. Cererea prealabilă a fost respinsă printr-o decizie de către Casa Națională de Asigurări Sociale.

6. Dna Svetlana Șleahtițchi a formulat o cerere de chemare în judecată referitoare la anularea deciziilor emise de Casa Națională de Asigurări Sociale și obligarea acesteia să emită un act administrativ individual favorabil privind stabilirea și calcularea pensiei pentru vechime în muncă în funcția de judecător. Printr-o Hotărâre a Judecătorei Chișinău, sediul Râșcani, din 21

mai 2021, cererea de chemare în judecată a fost respinsă ca neîntemeiată. Reclamanta a atacat cu apel hotărârea primei instanțe.

7. În cadrul procedurii din apel, dl avocat Artur Airapetean a ridicat, în interesele dnei Svetlana Șlehtițchi, excepția de neconstituționalitate a articolului 32 alin. (3) din Legea cu privire la statutul judecătorului, în redactarea Legii nr. 60 din 4 aprilie 2014 pentru modificarea și completarea unor acte legislative. Autorul excepției a subliniat că, în prezent, textul de lege contestat se regăsește la articolul 32 alin. (5) din Lege.

8. Printr-o încheiere din 21 iunie 2022, un complet specializat de judecători ai Colegiului de drept civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău a admis cererea de ridicare a excepției și a sesizat, în acest sens, Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

9. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 16

Egalitatea

„(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 43

Dreptul la muncă și la protecția muncii

„(1) Orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la protecția împotriva șomajului.

[...].”

Articolul 46

Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului, sunt garantate.

[...].”

Articolul 47

Dreptul la asistență și protecție socială

„[...]”

(2) Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subsistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.”

10. Prevederile relevante ale Legii nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului sunt următoarele:

Articolul 32

Asigurarea cu pensie

„[...]”

(3) Pensia pentru vechime în muncă se plătește integral judecătorului în funcție.

[...].”

[Articolul 32 alin. (3) în vigoare până la 16 mai 2014]

Articolul 32 Asigurarea cu pensie

„[...]

(3) Pensia pentru vechime în muncă stabilită în condițiile alin. (1) se calculează și se plătește doar judecătorilor demisionați și judecătorilor eliberați din funcție în legătură cu atingerea plafonului de vârstă.

[...]”

[Articolul 32 alin. (3) în redactarea Legii nr. 60 din 4 aprilie 2014, în vigoare din 16 mai 2014]

Articolul 32 Asigurarea cu pensie

„(1) Judecătorul care a atins vârsta prevăzută la alin. (2) și confirmă vechimea în muncă generală și vechimea în muncă în funcția de judecător prevăzute la alin. (3) are dreptul la pensie pentru vechime în muncă în mărime de 55% din salariul său mediu lunar, care, pentru fiecare an complet de muncă peste vechimea de muncă generală prevăzută la alin.(3), se mărește cu 3%, dar în total nu mai mult de 80% din salariul său mediu lunar.

[...]

(2) Începând cu 1 iulie 2021, pentru judecători se stabilește vârsta de pensionare de 50 de ani și 6 luni, atât pentru bărbați, cât și pentru femei. În fiecare an ulterior, vârsta de pensionare se majorează conform eșalonării prevăzute în tabelul nr. 1, până la atingerea vârstei de 63 de ani.

[...]

(3) Începând cu 1 iulie 2021, pentru judecători se stabilește vechimea în muncă generală de cel puțin 20 de ani și 6 luni și vechimea în muncă în funcția de judecător de cel puțin 13 ani, necesare pentru obținerea dreptului la pensie. În fiecare an ulterior, vechimea în muncă generală și vechimea în muncă în funcția de judecător se majorează cu 6 luni, până la atingerea vechimii în muncă generale de 34 de ani și a vechimii în muncă în funcția de judecător de 15 ani, conform eșalonării prevăzute în tabelul nr.2.

(4) Prevederile alin. (1)–(3) se aplică și judecătorilor care au activat în instanțele internaționale, luându-se în calcul salariul mediu lunar al judecătorului Curții Supreme de Justiție.

(5) Pensia pentru vechime în muncă stabilită în condițiile alin. (1)–(3) se calculează și se plătește doar judecătorilor demisionați și judecătorilor eliberați din funcție în legătură cu atingerea plafonului de vârstă.

(6) În cazul în care judecătorul demisionat este numit în funcția de judecător, plata pensiei se suspendă.

[...]”

[Articolul 32 în redactarea Legii nr.222 din 4 decembrie 2020, în vigoare din 1 iulie 2021]

DREPT COMPARAT

11. Cu ocazia judecării cauzei *Fábián v. Ungaria* [MC], 5 septembrie 2017, §§ 31-43, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a examinat legislația a 36 de state membre ale Consiliului Europei (Andorra, Armenia, Austria, Azerbaidjan, Belgia, Bulgaria, Croația, Danemarca, Estonia, Elveția, Finlanda, Georgia, Germania, Grecia, Islanda, Italia, Letonia, Liechtenstein,

Lituania, Luxembourg, Malta, Macedonia de Nord, Marea Britanie, Norvegia, Polonia, Portugalia, Republica Cehă, Republica Moldova, Regatul Țărilor de Jos, România, Rusia, Slovacia, Spania, Suedia, Turcia și Ucraina) referitor la cumularea pensiei cu salariul. Curtea va opera cu constatările acestui studiu de drept comparat.

12. În aproape toate 36 de state examinate este posibil, într-un mod sau altul, cumularea pensiei cu salariul. Doar în Macedonia de Nord dreptul la pensie se suspendă, fără nicio excepție, dacă persoana continuă să practice o activitate salarizată după pensionare. Totuși, legislațiile din majoritatea statelor examinate prevăd situații în care plata pensiei este suspendată sau în care valoarea pensiei este diminuată, dacă persoana desfășoară o activitate salarizată după pensionare. În linii mari, acestea pot fi grupate în următoarele categorii.

1. Beneficiarii unei pensii anticipate

13. Legislația multor state din cele examinate face diferența între persoanele care s-au pensionat anticipat și persoanele care s-au pensionat la atingerea vârstei standard de pensionare (care este, de regulă, între 60 și 65 de ani). Astfel, în Andorra, Croația, Estonia, Letonia, Republica Cehă, România și Slovacia, plata pensiei de stat se suspendă atunci când persoana continuă să muncească, dacă aceasta s-a pensionat anticipat, înainte de împlinirea vârstei standard de pensionare. De exemplu, în Portugalia, dacă o persoană continuă să lucreze pentru aceeași companie sau pentru același grup de companii după ce s-a pensionat anticipat, pensia ei se suspendă pe un termen de trei ani.

14. În state precum Austria, Danemarca, Germania, Luxemburg, Polonia și Suedia, valoarea pensiei anticipate poate fi diminuată sau plata acesteia poate fi suspendată doar dacă salariul persoanei atinge un nivel prestabilit. În Islanda, o asemenea diminuare nu se aplică doar pensiei anticipate. În Finlanda, exercițiul dreptului la pensie anticipată nu este afectat în niciun fel de angajarea ulterioară a persoanei pensionate.

2. Persoanele care continuă să lucreze în sectorul public după pensionare

15. În unele state examinate, plata pensiei este suspendată doar dacă persoanele continuă să lucreze în sectorul public după pensionare, în timp ce asemenea restricții nu există în sectorul privat.

16. Spre exemplu, în Andorra, plata pensiei funcționarilor publici se suspendă dacă ei continuă să muncească într-o funcție publică sau dacă obțin o funcție în administrația publică după pensionare. În Georgia, suspendarea plății pensiei se aplică în raport cu toate activitățile care țin de domeniul public. În Portugalia, o persoană care continuă să lucreze în sectorul privat după pensionare obține și dreptul la pensie, iar dacă își continuă munca după pensionare în domeniul public, plata pensiei se suspendă. În Spania, în Turcia și în Ucraina, cumularea pensiei cu salariul este posibilă doar dacă persoanele desfășoară activități independente după pensionare. Totuși, acest lucru nu este permis în cazul majorității angajaților din sectorul public.

17. În Azerbaidjan, deși este posibilă cumularea pensiei cu salariul fără suspendarea sau fără diminuarea valorii pensiei, unii salariați publici, între care și funcționarii publici, au dreptul la suplimente la pensie. Suplimentele reprezintă o cotă procentuală din salariul mediu câștigat de persoană în timpul angajării sale. Plata suplimentelor poate fi redusă sau chiar suspendată. Totuși, plata nu este redusă sau suspendată dacă persoana continuă să lucreze în sectorul privat.

18. Această opțiune funcționează și în Danemarca, în cazul unei forme speciale de pensie din serviciul public. Plata pensiei din serviciul public este suspendată dacă persoana pensionată continuă să lucreze ca funcționar public, dar nu se suspendă dacă persoana continuă să lucreze în sectorul privat.

19. În Italia, dacă valoarea câștigurilor angajaților din sectorul public (care include și valoarea pensiei pentru limită de vârstă) depășește un prag prestabilit (care este destul de ridicat), salariul lor este diminuat la nivelul pragului, în timp ce valoarea pensiei rămâne neschimbată.

20. În Austria, spre deosebire de angajații din sectorul privat, funcționarii publici sunt scutiți de diminuarea valorii pensiei.

21. Totuși, în majoritatea statelor examinate nu se face nicio distincție între desfășurarea activității salarizate în sectorul public sau privat, în ceea ce privește diminuarea sau suspendarea plății pensiei.

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

22. Autorul excepției susține că înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 60 din 4 aprilie 2014, care a amendat articolul 32 alin. (3) din Legea privind statutul judecătorului, nu exista nicio normă care să facă dependentă stabilirea dreptului la pensie pentru vechime în muncă în funcția de judecător de eliberarea sa din funcție. Astfel, până la modificarea în discuție, judecătorii care au atins vechimea în muncă necesară pentru stabilirea dreptului la pensie primeau atât pensia, cât și salariul de judecător. Totuși, odată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 60 din 4 aprilie 2014, a devenit imposibilă cumularea pensiei și a salariului de judecător de către aceeași persoană. Legislatorul a prevăzut că interdicția în discuție se va aplica pentru viitor și că drepturile la pensie obținute anterior nu vor fi afectate.

23. Autorul excepției menționează că această interdicție îi discriminează în mod nejustificat pe judecătorii care s-au pensionat după ce articolul 32 alin. (3) din Legea privind statutul judecătorului a fost amendat prin Legea nr. 60 din 4 aprilie 2014. Mai mult, autorul susține că norma contestată le impune judecătorilor să aleagă între a continua să exercite funcția de judecător sau a demisiona și a obține dreptul la pensie. Autorul sesizării susține că statul nu poate să condiționeze plata pensiei de încetarea activității salarizate în funcția de judecător. Acest fapt este contrar articolului 54 din Constituție. Mai mult, alte categorii salariale pot obține atât dreptul la pensie, cât și salariul, pe când judecătorii sunt discriminați în exercițiul dreptului la pensie.

24. Autorul sesizării mai susține că interdicția cumulării pensiei pentru vechime în muncă în funcția de judecător cu salariul reprezintă o măsură care îi privează pe judecători de proprietatea asupra bunurilor lor. În opinia sa,

drepturile de asigurări sociale se bucură de protecție pe baza articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană. Mai mult, autorul consideră că judecătorii care activau în profesie înainte de modificarea articolului 32 alin. (3) din Legea privind statutul judecătorului aveau o speranță legitimă de a obține dreptul la pensie pe baza articolului 32 alin. (3), până la modificarea acestuia. În particular, judecătorii aveau o speranță legitimă de a le fi stabilită pensia pe baza articolului 32 alin. (3) din Legea privind statutul judecătorului, până la modificarea acestuia prin Legea nr. 60 din 4 aprilie 2014.

25. Cu privire la încălcarea articolului 116 alin. (2) din Constituție, autorul susține că articolul 32 alin. (3) din Legea privind statutul judecătorului, în redactarea Legii nr. 60 din 4 aprilie 2014, a introdus un nou motiv de încetare a profesiei de judecător. Pe de altă parte, autorul excepției susține că norma contestată este similară prevederii declarate neconstituționale de către Curtea Constituțională prin Hotărârea nr. 4 din 27 ianuarie 2000. În final, autorul susține că norma contestată afectează stabilitatea financiară a judecătorilor.

26. Autorul sesizării susține că aceste deficiențe afectează articolele 16, 43, 46, 47, 54 și 116 alin. (2) din Constituție.

B. Aprecierea Curții

27. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

28. Potrivit articolului 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, ține de competența Curții Constituționale.

29. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de reprezentantul părții într-un proces pendinte la Curtea de Apel Chișinău. Astfel, sesizarea este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

30. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie articolul 32 alin. (3) din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, în redactarea Legii nr. 60 din 4 aprilie 2014 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, care stabilește că pensia pentru vechime în muncă în funcția de judecător se calculează și se plătește doar judecătorilor demisionați și judecătorilor eliberați din funcție în legătură cu atingerea plafonului de vârstă. În prezent, această prevedere se regăsește la articolul 32 alin. (5) din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului. Din acest motiv, Curtea își va raporta analiza la acest alineat al articolului 32 din Lege.

31. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată în cadrul unui proces aflat pe rolul Curții de Apel Chișinău care are ca obiect examinarea apelului formulat împotriva unei hotărâri în care au fost aplicate dispozițiile articolului 32 alin. (5) din Lege. Prin urmare, Curtea reține că dispozițiile contestate în prezenta cauză ar putea fi aplicate în cauza în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

32. Curtea menționează că o altă condiție de admisibilitate a sesizării privind excepția de neconstituționalitate este ca dispozițiile contestate să nu fi constituit anterior obiect al controlului de constituționalitate (HCC nr. 2 din

9 februarie 2016, pct.1 din dispozitiv; DCC nr. 109 din 6 septembrie 2022, § 20).

33. Curtea observă că prevederile contestate au constituit anterior obiectul unor sesizări, în acest sens fiind pronunțate Deciziile de inadmisibilitate nr. 52 din 27 iunie 2017 și nr. 19 din 9 februarie 2021. În jurisprudența sa, Curtea a menționat că verificarea anterioară a constituționalității normelor atacate nu constituie un impediment pentru a solicita controlul de constituționalitate al aceluiași prevederi din perspectiva altor critici de neconstituționalitate. În asemenea cazuri, Curtea trebuie să verifice dacă sesizarea conține argumente noi sau dacă există circumstanțe de ordin general care să justifice o altă soluție privind admisibilitatea (DCC nr. 25 din 2 martie 2020, § 19; DCC nr. 37 din 30 martie 2021, § 20).

34. În sesizare, autorul a susținut incidența articolelor 16 [*egalitatea*], 43 alin. (1) [*dreptul la muncă și la protecția muncii*], 46 [*dreptul la proprietate privată și protecția acesteia*], 47 [*dreptul la asistență și protecție socială*], 54 [*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*] și 116 alin. (2) [*statutul judecătorilor*] din Constituție. Totodată, autorul a afirmat încălcarea articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană, care garantează dreptul de proprietate. Curtea subliniază că dreptul garantat de articolul 1 din Protocolul nr.1 la Convenția Europeană este reglementat la nivel național prin articolul 46 din Constituție.

35. În acest context, Curtea reține că autorul excepției a formulat, în raport cu toate aceste articole, argumente de neconstituționalitate care nu au fost examinate în deciziile de inadmisibilitate menționate mai sus.

36. Referitor la articolele 16 și 54 din Constituție, Curtea reamintește că acestea nu pot fi invocate de sine stătător. Pentru a fi incidente, autorul trebuie să demonstreze existența unor ingerințe în drepturile fundamentale garantate de Constituție. Abia în cadrul analizei caracterului justificat al ingerinței, Curtea poate aplica prevederile acestor articole (DCC nr. 54 din 13 aprilie 2021, § 26).

37. Cu privire la pretinsa incidență a articolului 43 alin. (1) din Constituție, Curtea observă că articolul 32 alin. (5) din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 nu restricționează exercițiul dreptului la muncă al judecătorilor, ci doar stabilește că pensia pentru vechime în muncă în funcția de judecător se calculează și se plătește doar judecătorilor demisionați și judecătorilor eliberați din funcție în legătură cu atingerea plafonului de vârstă.

38. În acest context, Curtea precizează că articolul 43 din Constituție protejează dreptul la muncă și nu are în vedere posibilitatea cumulării pensiei cu salariul de judecător. Astfel, Curtea nu reține existența unei ingerințe în dreptul la muncă, garantat de articolul 43 din Constituție.

39. Referitor la pretinsa încălcare a articolului 46 din Constituție, autorul a susținut că (i) este privat de un „bun” și că (ii) judecătorii care lucrau înainte de amendarea articolului 32 alin. (3) din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 prin Legea nr. 60 din 4 aprilie 2014, care a exclus posibilitatea cumulului pensiei și salariului de judecător, au o așteptare legitimă de a obține dreptul la pensie pentru vechime în muncă pe baza reglementărilor de până la adoptarea Legii nr. 60 din 4 aprilie 2014.

40. Astfel, referitor la cea dintâi obiecție în acest capăt al sesizării, Curtea menționează că dreptul la pensie este protejat de articolul 46 din Constituție

numai în cazul în care dreptul social respectiv este dobândit și are o valoare economică (HCC nr. 11 din 26 mai 2022, § 42). În jurisprudența sa, Curtea a menționat că articolul 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană se aplică numai bunurilor existente ale unei persoane și că acesta nu creează un drept de a dobândi bunuri în viitor. Un venit viitor nu poate fi considerat un „bun” decât în cazul în care a fost deja câștigat sau face obiectul unei creanțe certe (*J.B. și alții v. Ungaria* (dec.), 27 noiembrie 2018, § 99) [DCC nr. 147 din 15 noiembrie 2022, § 27].

41. Curtea reiterează că un drept social poate face obiectul protecției garantate de articolele 46 și, respectiv, 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană numai în cazul în care dreptul social respectiv este dobândit și are o valoare economică. Un drept la pensie dobândit ar însemna o pensie care se află în plată, care are o valoare economică și care constituie, astfel, un bun (HCC nr. 25 din 27 iulie 2017, § 74).

42. Curtea observă că articolul 32 alin. (5) din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 stabilește că dreptul la pensie pentru vechime în muncă în funcția de judecător se plătește doar: (i) judecătorilor care și-au dat demisia; și (ii) judecătorilor eliberați din funcție în legătură cu atingerea plafonului de vârstă. De vreme ce reclamanta din litigiul principal nu și-a dat demisia și nici nu a atins plafonul de vârstă în funcția de judecător, ea nu poate susține că a fost lipsită de un bun în posesia căruia s-a aflat. De altfel, reclamanta poate obține în orice moment dreptul la pensie, în eventualitatea în care ar demisiona din funcție. Așadar, Curtea respinge ca nefondat argumentul autorului excepției care a susținut existența unei ingerințe în articolul 46 din Constituție.

43. Cu privire la cea de-a doua obiecție formulată în acest capăt, Curtea subliniază că protecția proprietății prevăzută de articolele 46 din Constituție și 1 din Protocolul adițional nr. 1 la Convenție nu include și protecția unor simple perspective de dobândire a unui „bun”. Pentru ca un „bun” constând într-o „așteptare legitimă” să fie recunoscut, trebuie să existe o bază juridică națională care să genereze un interes patrimonial (*Bélané Nagy v. Ungaria* [MC], 13 decembrie 2016, § 79). Astfel, în jurisprudența sa, Curtea a reținut că nu există o ingerință în articolul 46 din Constituție în cazul în care persoana nu îndeplinea sau a încetat să mai îndeplinească condițiile prevăzute de legea în vigoare pentru recunoașterea vreunei forme de prestații sociale (DCC nr. 148 din 15 noiembrie 2022, § 29). Astfel, în Decizia nr. 140 din 16 septembrie 2021, la § 43, Curtea a precizat că nu există o așteptare legitimă de a obține dreptul la pensie pe baza unor prevederi abrogate anterior momentului în care dreptul respectiv a fost exercitat. Nu poate exista o așteptare legitimă în situațiile în care persoanele se bazează pe o prevedere legală care nu este în vigoare la momentul exercitării dreptului (DCC nr. 148 din 15 noiembrie 2022, § 31)

44. Așadar, Curtea menționează că autorul excepției nu poate pretinde că toți judecătorii pensionați după data de 16 mai 2014 au o așteptare legitimă de a obține stabilirea dreptului la pensie pentru vechime în muncă pe baza articolului 32 alin. (3) din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995, așa cum era reglementat acest drept până la adoptarea Legii nr. 60 din 4 aprilie 2014, care a exclus dreptul în discuție.

45. Cu privire la existența unei ingerințe în articolul 47 din Constituție, Curtea reține următoarele. Prin adoptarea dispozițiilor contestate, legislatorul

nu a suprimat dreptul judecătorilor de a beneficia de pensie, ci a modificat doar condițiile de plată a acesteia, judecătorul având opțiunea legală de a-și continua activitatea în funcția de judecător și de a-și încasa salariul sau de a-și da demisia și de a solicita plata pensiei corespunzătoare. Așadar, Curtea nu constată nicio ingerință în articolul 47 din Constituție în prezenta cauză.

46. Pentru că autorul excepției susține o pretinsă discriminare instituită de dispozițiile contestate, discriminare care pune în discuție exercițiul dreptului la pensie, garantat de articolul 47 din Constituție, Curtea va examina pretinsa existență a unei ingerințe în articolul 16 din Constituție.

47. Curtea reține că argumentele autorului sesizării în acest capăt se referă la o pretinsă discriminare a judecătorilor care s-au pensionat înainte și după 16 mai 2014 (care reprezintă data la care au intrat în vigoare amendamentele la Legea nr. 544 din 20 iulie 1995, care au stabilit interdicția cumulului dreptului la pensie și al salariului de judecător), precum și în raport cu titularii de pensii pentru limită de vârstă. În particular, autorul susține că (i) judecătorii care s-au pensionat înainte de 16 mai 2014 obțin atât pensia, cât și salariul de judecător și că (ii) pensionarii pentru limită de vârstă pot beneficia, fără nicio restricție, de pensie și de salariu.

48. Referitor la pretinsul tratament diferențiat al judecătorilor pensionați după 16 mai 2014 în raport cu pensionarii pentru limită de vârstă, în ceea ce privește cumularea pensiei cu salariul, Curtea menționează următoarele. În jurisprudența sa, Curtea a subliniat că dreptul la egalitate este dreptul de a fi tratat în același mod în care este tratată o persoană care se află într-o situație juridică echivalentă. Așadar, o condiție primordială pentru existența tratamentului diferențiat o reprezintă caracterul comparabil al situațiilor (HCC nr 19 din 24 septembrie 2019, § 17). Curtea a reținut că cerința caracterului comparabil al situațiilor nu impune ca situațiile să fie identice, ci numai ca ele să fie, până la un anumit punct, asemănătoare. Verificarea respectării acestei cerințe presupune compararea condițiilor aplicabile autorului excepției și subiectelor în raport cu care acesta afirmă existența unui dezavantaj (HCC nr. 30 din 21 septembrie 2021, §§ 30 și 46).

49. Pentru a stabili existența caracterului comparabil al situației judecătorilor cu cea a altor salariați, din perspectiva cumulării pensiei cu salariul, trebuie să se analizeze situația de fapt și de drept care caracterizează aceste categorii. Astfel, Curtea va examina condițiile aplicabile judecătorilor pensionați după 16 mai 2014 și titularilor de pensii pentru limită de vârstă, având drept criterii de comparare condițiile în care cumularea pensiei cu salariul devine efectivă.

50. Articolul 32 din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 prevede condițiile în care judecătorul obține dreptul la pensie pentru vechime în muncă. Curtea are în vedere că situațiile stabilite de această prevedere nu sunt comparabile, din perspectiva posibilității realizării acestui drept, cu cele stabilite la articolele 14 și 41 din Legea privind sistemul public de pensii, care stabilesc dreptul la pensie pentru limită de vârstă. Curtea are în vedere că articolul 32 din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 vizează condițiile de stabilire a dreptului la pensie în condiții preferențiale, care includ, *inter alia*, formule de calcul al valorii pensiei, precum și vârstele și stagiile de cotizare care derogă de la regimul Legii privind sistemul public de pensii. Astfel, sub rezerva dispozițiilor care prevăd majorarea treptată a vârstei de pensionare și a vechimii în muncă

generală și a vechimii în funcția de judecător, persoana care a împlinit vârsta de 51 de ani și care face dovada unei vechimi în muncă generală de 21 ani, dintre care 13 ani 6 luni în funcția de judecător, poate obține pensia de judecător. Pe de altă parte, dreptul la pensie pentru limită de vârstă devine efectiv la vârsta de 63 de ani pentru bărbați și de 60 de ani pentru femei (vârstă care se va majora până la 63 de ani), cu condiția existenței unui stagiului de cotizare de cel puțin 15 ani.

51. Așadar, Curtea conchide că judecătorii pensionați după 16 mai 2014 și pensionarii pentru limită de vârstă nu se află în situații comparabile și, prin urmare, nu sunt afectate garanțiile articolului 16, în coroborare cu articolul 47 din Constituție.

52. Referitor la pretinsul tratament diferențiat dintre judecătorii pensionați înainte de 16 mai 2014 și cei pensionați după această dată, Curtea precizează următoarele.

53. În jurisprudența sa, Curtea a subliniat că situația diferită în care se află persoanele în funcție de reglementarea aplicabilă, potrivit principiului *tempus regit actum*, nu poate fi privită ca o încălcare a dispozițiilor constituționale care instituie egalitatea în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și discriminări. Curtea a precizat că respectarea egalității în drepturi, precum și a obligației de nediscriminare, stabilite prin prevederile articolului 16 alin. (2) din Constituție, presupune să se aibă în vedere tratamentul pe care legea îl prevede față de destinatari în decursul perioadei în care reglementările sale sunt în vigoare, nu în raport cu efectele produse prin reglementările legale anterioare. Reglementările juridice succesive pot prezenta, în mod firesc, diferențe determinate de condițiile obiective în care au fost adoptate. Curtea a precizat că acest fapt este bine-stabilit în jurisprudența sa (a se vedea, în acest sens, HCC nr. 19 din 24 septembrie 2019, § 23; DCC nr. 148 din 15 noiembrie 2022, § 34). Prin urmare, cu referire la capătul sesizării care susține pretinsa discriminare între judecătorii care s-au pensionat înainte de 16 mai 2014 și cei care s-au pensionat după această dată, Curtea reține caracterul nefondat al argumentelor autorului sesizării în acest capăt.

54. Cu trimitere la articolul 116 alin. (2) din Constituție, autorul sesizării a susținut că articolul 32 alin. (5) din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 afectează stabilitatea financiară a judecătorilor. Totuși, Curtea observă că autorul nu a motivat cum este afectată stabilitatea financiară a judecătorului, limitându-se exclusiv la simpla invocare a acestei obiecții. Curtea precizează că nu-l poate înlocui pe autorul excepției, căutând argumente în favoarea tezelor sale.

55. Referitor la obiecția autorului excepției care a susținut că articolul 32 alin. (5) din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 instituie un nou motiv de încetare a funcției de judecător, Curtea precizează că judecătorul este cel care decide când și în ce condiții să plece din funcție, decizie care nu-i este impusă și care nu operează *ope legis*, pe baza articolului 32 alin. (5) din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995.

56. În capătul sesizării în care autorul a susținut că norma contestată este similară prevederii declarate neconstituționale de Curtea Constituțională prin Hotărârea nr. 4 din 27 ianuarie 2000, Curtea precizează că normele examinate prin acea hotărâre stabileau suspendarea automată a drepturilor la pensie deja obținute de judecători sub imperiul legii vechi, pe când articolul 32 alin. (5) din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 prevede condițiile în care se obține dreptul

la pensie pentru vechime în munca în funcția de judecător. Așadar, Curtea reține că prevederile contestate în acest caz și cele examinate prin Hotărârea nr. 4 din 27 ianuarie 2000 nu sunt similare.

57. Așadar, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea cu privire la excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 32 alin. (5) din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, ridicată de dl avocat Artur Airapetean, în interesele dnei Svetlana Șleahțișchi, în dosarul nr. 3a-924/2021, pendinte la Curtea de Apel Chișinău.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

*Chișinău, 2 martie 2023
DCC nr. 20
Dosarul nr. 134g/2022*